

ÎNTREBĂRI & RĂSPUNSURI

IMPOZITE ȘI PLĂȚI FISCALE

1. Ce este un buget?

Bugetul este un bilanț al veniturilor și cheltuielilor unui stat, ale unei întreprinderi, ale unei familii etc. pentru o perioadă determinată.

2. Ce reprezintă bugetul de stat?

Bugetul de stat reprezintă totalitatea veniturilor, a cheltuielilor și a surselor de finanțare destinate pentru realizarea funcțiilor autorităților publice centrale, cu excepția funcțiilor proprii sistemului public de asigurări sociale și sistemului de asigurări obligatorii de asistență medicală, precum și pentru stabilirea relațiilor cu alte bugete.

3. Cum este aprobat bugetul public național?

Ministerul Finanțelor este responsabil de elaborarea proiectului bugetului public național și conlucrează în acest scop cu alte ministere și autorități publice. Proiectul legii bugetare anuale este prezentat Guvernului care îl examinează, îl aprobă și îl prezintă Parlamentului, până la data de 1 octombrie a fiecărui an. Până la 5 decembrie a fiecărui an, Parlamentul adoptă legea bugetară pentru anul viitor. Adoptarea și modificarea bugetului anual are loc în mod deschis, cu implicarea publicului în discuții privind planurile bugetare.

4. Cine este responsabil pentru executarea bugetului de stat?

Guvernul și structurile acestuia sunt responsabile pentru executarea bugetului de stat, adică pentru colectarea plăților convenite în buget și pentru cheltuirea lor. Raportul privind executarea bugetului public național se întocmește și se publică lunar de către Ministerul Finanțelor.

Bugetul de stat are legătură cu bugetele locale. De la bugetul de stat se transferă mijloace bănești la bugetele locale cu destinație generală și destinație specială.

5. Ce reprezintă bugetul local?

Bugetul local reprezintă totalitatea veniturilor, a cheltuielilor și a surselor de finanțare destinate pentru realizarea funcțiilor autorităților administrației publice locale de toate nivelurile. Acesta este utilizat pentru finanțarea necesităților localității. Primăria formează proiectul bugetului local pe anul următor și îl prezintă consiliului local până la 20 noiembrie a anului. Consiliul local aprobă bugetul local pe anul bugetar următor cel târziu la data de 10 decembrie a anului în curs. Bugetul aprobat se aduce la cunoștința populației din localitate.

6. Din ce se formează bugetul local?

Bugetul local al satului (comunei) se formează din:

- venituri proprii;
- impozitul pe bunurile imobiliare, taxele locale;
- taxa pentru patenta de întreprinzător;
- încasări din arenda terenurilor și locațiunea (închirierea) bunurilor proprietate a satului.

Spre deosebire de bugetul anual al statului, bugetul anual al satului (comunei) nu poate fi aprobat cu deficit bugetar, adică cheltuielile nu pot fi mai mari decât veniturile. În cazul în care nu sunt bani suficienți pentru a acoperi cheltuielile necesare, prin decizia consiliului, primăria poate lua împrumuturi mici, pentru cheltuieli curente, de la bugetul raional, precum și de la alți creditori. Guvernul nu are obligația de a plăti împrumuturile luate de consiliul satului (comunei).

7. Ce sunt impozitele și taxele generale de stat?

Codul fiscal prevede un șir de impozite și taxe în interesul general de stat, dintre care doar unele au legătură directă cu cetățenii-contribuabili, iar altele sunt achitate doar de agenții economici. În Republica Moldova se percep impozite și taxe de stat și locale. Sistemul impozitelor și taxelor de stat include:

- impozitul pe venit;
- taxa pe valoarea adăugată;
- accizele;
- impozitul privat;
- taxa vamală;
- taxele rutiere;
- impozitul pe avere;
- impozitul unic de la rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației.

8. Ce este impozitul pe venit?

Persoana fizică care obține un venit (câștig) din salariu și din alte surse este obligată să achite statului o parte din aceste venituri sub formă de impozit pe venit. Plățile pe care le obține persoana fizică pe parcursul unui an în folosul său formează venitul impozabil, adică suma de la care se calculează impozitul pe venit.

Cota sau mărimea impozitului pe venitul persoanelor fizice și întreprinzătorii individuali este stabilită în procente și în prezent constituie:

- 7% din venitul anual impozabil ce nu depășește suma de 33000 lei;
- 18% din venitul anual impozabil ce depășește suma de 33000 lei.

Pentru persoane juridice – în mărime de 12 % din venitul impozabil; pentru gospodăriile țărănești (de fermier) – în mărime de 7 % din venitul impozabil.

9. Ce reprezintă impozitul pe avere?

Impozitul pe avere reprezintă un impozit aplicat asupra averii contribuabilului sub formă de bunuri imobiliare cu destinație locativă, inclusiv căsuțele de vacanță (cu excepția terenurilor), precum și cotele-părți pe teritoriul Republicii Moldova, a căror totalitate întrunește cumulativ următoarele condiții:

- valoarea estimată totală a bunului cu destinație locativă constituie 1,5 milioane lei și mai mult;
- suprafața bunului cu destinație locativă totală constituie 120 m² și mai mult.

Impozitul pe avere constituie 0,8% din baza impozabilă. Calcularea acestui impozit se efectuează de către oficiile fiscale teritoriale în termen de până la 10 decembrie reieșind din situația existentă la 1 noiembrie a anului respectiv. Impozitul pe avere se achită la bugetul de stat în termen de până la 25 decembrie a anului de gestiune.

10. Ce reprezintă taxa pe valoarea adăugată?

Taxa pe valoarea adăugată, sau TVA este un impozit general plătit statului pentru operațiunile de vânzare-cumpărare a mărfurilor, inclusiv prin import din altă țară, și operațiunile de prestare a diverselor servicii, cum ar fi executarea lucrărilor în construcții, a lucrărilor de reparație etc. De regulă, obligația de a plăti acest impozit (TVA) revine agenților economici care sunt înregistrați în mod special în acest scop și folosesc facturi fiscale speciale.

Taxa pe valoarea adăugată (TVA) se achită în procente de la valoarea mărfurilor sau a serviciilor și diferă în funcție de categoria (felul) mărfurilor. Astfel,

- cota-standard a TVA este de 20% din valoarea mărfurilor și serviciilor;

- cota redusă a TVA este de 8% la următoarele mărfuri: la pâinea și produsele de panificație; laptele și produsele lactate; anumite medicamente; la gazele naturale și gazele lichefiate; la producția din zootehnie în formă naturală; la zahărul din sfeclă de zahăr etc.;
- cota zero – la anumite mărfuri și servicii.

11. Ce reprezintă accizele?

Acciza reprezintă un impozit de stat care se percepe, direct sau indirect, pentru următoarele mărfuri de consum: alcool etilic și băuturi alcoolice; tutun prelucrat; petrolul și derivatele lui; caviar; parfumuri etc. De regulă, obligația de a plăti acest impozit revine agenților economici care fac comerț cu mărfurile pentru care se plătește acciza. Acești agenți economici sunt obligați să se înregistreze și să obțină certificat de acciză.

Mărimea accizei este stabilită în sumă (lei) pentru unitate de măsură sau în procente de la valoarea mărfurilor. Acciza este achitată la buget de către agentul economic care pune în vânzare mărfurile supuse accizelor, iar cetățenii procură aceste mărfuri la un preț care include și acciza. Unele mărfuri, cum ar fi articolele din tutun sunt marcate (au lipite pe ele) cu un semn special, numit „Timbru de acciză”.

12. Ce este taxa vamală?

Taxa vamală este un impozit plătit în bugetul statului pentru mărfuri care sunt aduse (importate) în țară de peste hotare sau sunt exportate din țară. De obicei, taxa vamală este achitată de agenții economici care se ocupă cu importul și exportul mărfurilor.

În unele cazuri, persoanele fizice ar putea fi obligate să achite taxe vamale dacă aduc de peste hotare (importă) mărfuri, inclusiv de uz sau consum personal, în cazul în care cantitatea sau valoarea mărfurilor importate depășesc norma stabilită de legislație. Persoanele fizice au dreptul de a declara verbal organului vamal bunurile introduse în țară care au valoarea de cel mult 300 euro și care nu sunt destinate activității comerciale sau de producție.

13. Ce sunt taxele rutiere?

Taxele rutiere sunt taxe percepute pentru folosirea drumurilor și/sau a zonelor drumului public și/sau zonele de protecție a acestuia din afara perimetrului localităților. Sistemul taxelor rutiere include:

- taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova;
- taxa pentru folosirea drumurilor Republicii Moldova de către autovehiculele neînmatriculate în Republica Moldova (afară de vinietă);

- taxa pentru folosirea drumurilor Republicii Moldova de către autovehiculele neînmatriculate în Republica Moldova cu titlu de vinietă;
- taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehicule a căror masă totală sau ale căror dimensiuni depășesc limitele admise;
- taxa pentru folosirea zonei drumului public și/sau zonelor de protecție a acestuia din afara perimetrului localităților pentru efectuarea lucrărilor de construcție și montaj;
- taxa pentru folosirea zonei drumului public și/sau zonelor de protecție a acestuia din afara perimetrului localităților pentru amplasarea publicității exterioare;
- taxa pentru folosirea zonei drumului public și/sau zonelor de protecție a acestuia din afara perimetrului localităților pentru amplasarea obiectivelor de prestare a serviciilor rutiere.

Plățile acumulate din taxele rutiere se includ în fondul rutier, care are o destinație specială și este utilizat pentru întreținerea, reparația și reconstrucția drumurilor publice naționale și locale. Cel puțin 50% din mijloacele acumulate se utilizează pentru finanțarea drumurilor naționale.

14. Ce este impozitul pe bunuri imobiliare ale persoanelor fizice?

Impozitul pe bunurile imobiliare este un impozit local care reprezintă o plată obligatorie la buget de la valoarea bunurilor imobiliare – terenuri, clădiri, construcții, apartamente etc. Impozitul pentru terenuri și impozitul pentru clădiri și construcții se calculează separat, pentru că din punct de vedere juridic terenul și clădirile de pe teren sunt obiecte distincte (separate). Terenurile și clădirile de pe teren sunt înregistrate separat în registrul bunurilor imobile, având numere cadastrale individuale.

15. Ce reprezintă impozitul funciar?

Impozitul funciar pentru terenuri se stabilește pentru: a) pentru toate terenurile agricole afară de cele destinate fânețelor și pășunilor care au indici cadastrali privind bonitatea solului - 1,5 lei pentru 1 grad-hectar și care nu au indici cadastrali privind bonitatea solului - 110 lei pentru 1 hectar; b) pentru terenurile destinate fânețelor și pășunilor care au indici cadastrali privind bonitatea solului - 0,75 lei pentru 1 grad-hectar și care nu au indici cadastrali privind bonitatea solului - 55 lei pentru 1 hectar; c) pentru terenurile ocupate de obiecte acvatice (iazuri, lacuri etc.) - 115 lei pentru 1 hectar de suprafață acvatică; d) pentru terenurile din intravilan pe care sunt amplasate locuințe, loturi de pe lângă casă (inclusiv terenurile atribuite în extravilan) – în localitățile rurale - 1 leu pentru 100 m²; e) pentru terenurile din intravilan destinate întreprinderilor agricole și alte terenuri neevaluate de către organele cadastrale teritoriale conform valorii estimate – în orașe și în localitățile rurale - 10 lei pentru 100 m², iar în municipiile Chișinău și Bălți - 30 lei pentru 100 m²; f) alte terenuri din extravilan, neevaluate de către organele cadastrale teritoriale – 70 lei pentru 1 hectar; g) pentru terenurile din extravilan pe care sunt amplasate clădiri și construcții, carierele și pământurile distruse în urma activității de producție, neevaluate de către organele cadastrale teritoriale conform valorii estimate – 350 lei pentru 1 hectar.

16. Ce trebuie să știm despre impozitul pe terenul agricol cu indici cadastrali?

Cota impozitului funciar pentru terenurile agricole care au date cadastrale privind bonitatea solului este de 1,5 lei pentru 1 grad-hectar. Suma impozitului funciar pentru aceste terenuri agricole se determină prin înmulțirea cotei concrete a impozitului - 1,5 lei pentru 1 grad-hectar - la numărul de grad-hectare.

17. Ce trebuie să știm despre impozitul pe bunuri imobile care sunt proprietatea comună?

În cazul în care casele și terenurile aparțin mai multor persoane cu drept de proprietate comună în devălmășie, plata impozitelor va fi efectuată de către unul din coproprietari, conform înțelegerii dintre ei. Cel mai răspândit exemplu la acest capitol este cazul soților care dețin cu drept de proprietate comună în devălmășie casa construită în timpul căsătoriei, terenul de lângă casă și alte bunuri. În acest caz, ambii soți poartă o răspundere solidară (unul pentru altul) pentru achitarea impozitelor, indiferent de faptul care din soți este în evidență fiscală pentru aceste bunuri și care soț primește avizul de plată.

În cazul în care casele și terenurile aparțin mai multor persoane cu drept de proprietate comună pe cote-părți (în diviziune), plata impozitelor va fi efectuată de către fiecare coproprietar, proporțional cotei-părți care îi revine.

18. Ce trebuie să știm despre impozitul pe bunurile imobiliare transmise în arendă?

Multe terenuri și alte bunuri agricole sunt transmise în arendă. Pentru astfel de situații legea prevede că impozitul funciar și impozitul pe bunurile imobile poate fi achitat atât de către proprietar, cât și de către arendaș, în funcție de prevederile contractului de arendă. Astfel, potrivit art. 16 din Legea nr. 198/2003 cu privire la arenda în agricultură, impozitul funciar și impozitul pe bunurile imobile pentru bunurile agricole transmise în arendă se plătesc, după cum urmează:

- regula generală este că arendașul achită impozitul funciar și impozitul pentru bunurile imobiliare care sunt luate în arendă;
- proprietarul terenurilor și al altor bunuri agricole transmise în arendă achită impozitele pentru aceste bunuri numai în cazul în care contractul de arendă prevede clar acest lucru.

19. Ce reprezintă taxa locală?

Taxa locală reprezintă o plată obligatorie efectuată la bugetul unității administrativ-teritoriale. Legea prevede un șir de taxe care sunt colectate la bugetul local al satului (comunei). Consiliul local decide cu privire la aplicarea taxelor locale, poate aplica toate sau numai o parte din taxele locale, în funcție de posibilitățile și necesitățile unității administrativ-teritoriale. Sunt incluse următoarele taxe locale:

- taxa pentru amenajarea teritoriului;
- taxa de organizare a licitațiilor și loteriilor pe teritoriul unității administrativ-teritoriale;
- taxa de plasare (amplasare) a publicității;
- taxa de aplicare a simbolicii locale;
- taxa pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii;
- taxa de piață;
- taxa pentru cazare;
- taxa balneară (pentru servicii de odihnă și tratament); etc.

20. Ce reprezintă serviciul de colectare a impozitelor și taxelor locale din cadrul primăriei?

În cadrul primăriilor din sate (comune) funcționează serviciul de colectare a impozitelor și taxelor locale, care îndeplinește funcțiile organelor de stat pentru administrarea impozitelor și taxelor care se varsă la bugetele locale. Funcțiile serviciului sunt îndeplinite de percepții fiscali. În unele cazuri, aceste funcții pot fi îndeplinite de secretarul consiliului local sau de un alt funcționar al primăriei.

De regulă, serviciul administrează următoarele impozite și taxe locale:

- impozitul funciar de la persoanele fizice (cetățeni) și gospodăriile țărănești (de fermier);
- impozitul pe bunurile imobiliare (case și alte construcții) de la persoanele fizice (cetățeni);
- taxa pentru amenajarea teritoriului, percepută de la gospodăriile țărănești (de fermier);
- contribuțiile de asigurări sociale de stat obligatorii de la persoanele fizice.

21. Ce reprezintă Serviciul Fiscal de Stat?

Serviciul Fiscal de Stat este o autoritate publică din subordinea Ministerului Finanțelor, împuternicită să administreze impozitele, taxele și alte plăți în interesul statului prin crearea de condiții pentru contribuabili în scopul conformării și respectării legislației, aplicării uniforme a politicii și reglementărilor în domeniul fiscal.

Serviciul Fiscal de Stat are misiunea de a asigura administrarea fiscală prin crearea de condiții contribuabililor pentru conformare la respectarea legislației și monitorizarea procesului de conformare, aplicarea uniformă a politicii și reglementările în domeniul fiscal.

22. Cum răspund cetățenii pentru încălcarea obligațiilor fiscale?

În cazul încălcării legislației fiscale, cetățenii sunt sancționați de organele fiscale prin aplicare de amenzi și penalități. Cetățenii au dreptul să execute benevol aceste decizii sau să le conteste în modul stabilit (să depună plângere/contestație). În cazul neachitării impozitelor, precum și în cazul

întârzierii, se aplică o penalitate (amendă, majorare) de întârziere. Suma penalității se calculează de la impozitul sau restanțele la impozit care nu au fost plătite în termen.

23. Cum se calculează penalitatea pentru neachitarea la timp a impozitului?

Organele fiscale au dreptul de a controla dacă cetățeanul a achitat corect impozitele și pot aplica penalități atât pentru anul în curs, cât și pentru anii din urmă (o perioadă de 4 ani). Calculul penalității se efectuează în baza unui procent (rata dobânzii la creditele pe termen scurt), care a fost stabilit de Banca Națională a Moldovei în luna noiembrie a anului precedent. La acest procent se adaugă încă 5 procente. Spre exemplu, pentru anul 2017 penalitatea pentru întârziere la plata impozitelor se va calcula în baza cotei de 14% – 5% (puncte) plus rata de 9% stabilită de Banca Națională a Moldovei în luna noiembrie a anului 2016 la operațiunile de politică monetară pe termen scurt.

Suma penalității se calculează pentru toată perioada de întârziere. Legea prevede că această penalitate se calculează în mod obligatoriu, fără adoptarea vreunei decizii în acest scop, fără informarea persoanei interesate. Penalitatea calculată se reflectă în contul personal al cetățeanului-contribuabil.

24. Ce se întâmplă la efectuarea controlului fiscal?

La efectuarea controalelor, organul fiscal este în drept să citeze (să cheme) orice persoană pentru a da explicații sau pentru a prezenta documente. Persoanele fizice ar putea fi pedepsite cu o amendă în mărime de 500 de lei pentru neexecutarea cerințelor din citația organului fiscal. Lămuririle date funcționarului fiscal trebuie să fie fixate într-un proces-verbal și semnate de persoana citată (chemată).

25. Ce se întâmplă la depistarea încălcărilor fiscale?

La depistarea încălcărilor fiscale, organul care exercită controlul ia o decizie. De regulă, aceste decizii sunt adoptate de conducătorii inspectoratelor fiscale de stat raionale sau de locuitorii lor. În cazul încălcărilor legate de achitarea impozitului funciar și a impozitului pe bunurile imobile, deciziile privind aplicarea de sancțiuni se adoptă de conducerea organului fiscal după consultarea prealabilă cu primarul. Dacă nu se ajunge la un numitor comun, decizia organului fiscal este definitivă. Dacă nu a fost executată benevol și nici nu a fost contestată, după expirarea termenului de 30 de zile, decizia asupra cazului de încălcare fiscală este executată în mod silit (forțat). Această modalitate de încasare a impozitelor este explicată în secțiunile următoare.

26. Ce reprezintă executarea forțată a obligațiilor fiscale?

Executarea forțată (silită) a obligației fiscale este efectuată, de regulă, de inspectoratul fiscal raional. În privința impozitului funciar și a impozitului pe case și construcții, inspectoratul fiscal raional acționează împreună cu percepții fiscale ai serviciului de colectare a impozitelor și taxelor locale din cadrul primăriei. Executarea forțată a obligației fiscale are loc inclusiv prin următoarele acțiuni:

- încasarea banilor din conturile bancare ale cetățeanului-contribuabil;
- urmărirea bunurilor contribuabilului prin sechestrare, vânzare și ridicare (luare forțată).

27. Când poate fi desfășurate acțiunile de executarea silită a obligației fiscale?

Acțiunile de executare silită a obligației fiscale, inclusiv urmărirea averii cetățeanului, trebuie să fie efectuate în zile de lucru, între orele 6.00 dimineața și 22.00 noaptea. În alt timp se admite efectuarea acestor acțiuni dacă cetățeanul-contribuabil evită să participe la procedurile prevăzute de lege.

28. Cum se desfășoară executarea silită a obligațiilor fiscale?

Sechestrarea bunurilor contribuabilului se efectuează în baza hotărârii organului fiscal, de regulă, în prezența cetățeanului-contribuabil sau în prezența unui membru adult al familiei. În cazul în care cetățeanul-contribuabil sau membrul familiei nu dorește să fie prezent la procedura de sechestrare, această acțiune are loc în prezența a doi martori asistenți. În actul de sechestrare cetățeanul-datornic este preîntâmpinat despre faptul că bunurile sechestrate vor fi vândute dacă contribuabilul nu va plăti restanțele în termen de 30 de zile lucrătoare din data aplicării sechestrului. Cetățeanul datornic primește un exemplar al actelor întocmite la sechestrare, indiferent de faptul dacă a fost sau nu prezent la procedura de sechestrare.

29. Ce se întâmplă cu bunurile sechestrate ?

Bunurile sechestrate rămân în păstrare în locul aflării lor la momentul sechestrării. La decizia funcționarului fiscal, bunurile pot fi date pentru păstrare unor alte persoane. Cetățeanul datornic sau altă persoană care a primit bunurile spre păstrare răspunde pentru bunurile sechestrate.

30. Ce bunuri nu pot fi sechestrate?

Sechestrul se aplică pe bunuri în valoare necesară care ar ajunge pentru achitarea datoriilor fiscale. Legea interzice sechestrarea unor bunuri, cum ar fi:

- produsele agricole care se alterează repede;
- bunurile care au fost gajate până la momentul sechestrării;
- bunurile personale ale persoanei fizice, care nu pot fi urmărite.